

Historický kalendář na rok 2019

Pavel Drábek

In memoriam

1439 – zemřel lékař, teolog a přírodovědec mistr KŘIŠŤAN z Prachatic (nar. 1366?), autor rukopisného herbáře a dalších lékařských spisů, latinských i českých.

1519 – narodil se italský botanik Andrea CESALPINI (†1603), který objevil a popsal příbuznost rostlin.

1529 – německý lékař PARACELSUS (1493–1541) napsal spis nazvaný „Paragranum“. V něm uvedl, že obecnými základy lékařství jsou fyzika, astronomie, alchymie a etika.

1549 – sbírka lékařských předpisů v řečtině „Dynameron“, pocházející ze začátku 14. století, byla přeložena do latiny. Její používání u nás doporučil r. 1592 profesor Adam ZALUŽANSKÝ (1558–1613).

1659 – Lékařská fakulta UK vydala trojjazyčnou (latinsko-německo-českou) lékárenskou sazbu, obsahující 1 655 položek.

1699 – v Praze vyšla trojjazyčná (latinsko-česko-německá) lékárnická sazba: „TAXA vel VALOR omnium medicamentorum... Cena neb wyměření wssech Lékařstw, jak prostých, tak skládaných, jak Chymických, tak Galenických a w Městských Apatykách Pražských ku prodání se nacházejících... Der Wert oder Preiss aller Artzneyen...“

1709 – v Berlíně se narodil lékárník a chemik Andreas Sigismund MARGGRAF (†1782), objevitel přítomnosti cukru v různých rostlinách (např.

1747 v řepě). To bylo využito za napoleonských válek, kdy v důsledku blokády byl nedostatek třtinového cukru.

1739 – v Praze vyšla nejstarší památka naší lékopisné literatury „Dispensatorium medico-pharmaceuticum Pragense...“ Kromě cizích přípravků uvedlo některá „pražská“ léčiva, např. „Electuarium antifebrile Pragense“.

1784 – nařízením Českého gubernia vzniklo lékárnické grémium. Gremiální organizace řídila českou farmacii až do roku 1948, kdy byla násilím zrušena. Poslední starosta hlavního grémia (PhMr. Zdeněk KOČEK) byl poté bezdůvodně uvězněn 2 roky v Jáchymově.

1789 – francouzský chemik Antoine Laurent LAVOISIER (1743–1794) vydal spis „Traité élémentaire de chimie“, který byl první soustavnou učebnicí moderní chemie.

1799 – ve Francii byl úředně zaveden metrický systém.

1809 – narodil se Charles DARVIN (†1882), autor spisu o vývoji přirozeným výběrem druhů „On the Origin of Species“ (1859).

1819 – bratři PRESLOVÉ vydali knihu „Flora Čechica“.

1819 – zemřel profesor PhMr. MUDr. Johann Christoph Joseph von FREYSMUTH (nar. 1819), profesor chemie a farmacie na pražské lékařské fakultě.

1829 – narodil se německý chemik August KEKULE (†1896), autor strukturní formule organických sloučenin.

1829 – zemřel francouzský farmaceut a chemik Louis Nicolas VAUQUELIN (nar. 1763), první ředitel École de Pharmacie a objevitel řady chemických látek, např. nikotinu (1809).

1839 – profesor C. L. LOWIG (1803–1896) a jeho asistent S. WIEDMANN (nar. 1818) izolovali kyselinu salicylovou z vrby bílé.

1849 – zemřel Jan Svatopluk PRESL (nar. 1791), zakladatel novodobé české přírodovědy. Roku 1821 založil první český vědecký časopis „Krok“.

1859 – podle nového studijního řádu byl na Karlově univerzitě zaveden doktorát farmacie.

1869 – byl připraven, vyzkoušen a opublikován chloralhydrát – první syntetické hypnotikum (objeven 1932 Juliem von Vonliebig).

1869 – francouzský lékárník NATIVELLE připravil náprstníkový preparát, obsahující digitoxin.

1869 – zemřel profesor MUDr. Jan Evangelista PURKYNĚ (nar. 1787).

1869 – narodil se profesor MUDr. Emanuel FORMÁNEK (†1929), farmakolog a chemik na UK v Praze.

1869 – šesté vydání rakouského lékopisu zavedlo v předstihu decimální systém měr a vah. Celostátně byl tento systém v Rakousku zaveden 23. 7. 1871.

1879 – Česká farmaceutická společnost začala vydávat Farmaceutický kalendář.

1889 – založen Klub českých farmaceutů, který se roku 1921 změnil na Odborovou organizaci československých kondicionujících lékárníků.

1889 – předběžné vzdělávání budoucích farmaceutů bylo prodlouženo na 6 tříd gymnasia (k dalšímu prodloužení a zavedení maturity došlo roku 1920).

1889 – narodil se český lékárník, spisovatel a básník PhMr. Jaroslav BEDNÁŘ, zasloužilý umělec (†1976). Byl autorem deseti básnických sbírek (např. „Hvězdná tuláctví“) a vzpomínek na 1. světovou válku.

1899 – dříve syntetizovaná kyselina acetylsalicylová byla zavedena do terapie jako antirevmatikum pod názvem Aspirin (K. HOFMANN).

1899 – v Praze vyšla „Léčárnická učebnice“. Toto kompendium znalostí připravila Farmaceutická společnost a jeho text vypracovali naši přední farmaceuti. Byli to PhMr. Otmar POHL (fyzika), Dr. Bohumil KRAFT (anorganická chemie), Dr. Karel FRAGNER (organická chemie), PhMr. Zdeněk PEŠKA (analytická chemie), docent PhMr. Emanuel SENFT (botanika a farmakognozie), PhMr. Otta SCHREIBER (historie a praktická farmacie) a PhMr. František SCHNÖBLING (zákony).

1899 – narodil se docent RNDr. PhMr. Svatopluk MAREK (†1986). Pracoval v lékárnách i ve farmaceutickém průmyslu, na ministerstvu zdravotnictví, byl předsedou Čs. farmaceutické společnosti a v letech 1957–1978 vedl katedru farmacie Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů (ILF).

1899 – narodil se poslední starosta Hlavního grémia lékárníků pro Čechy, pražský lékárník PhMr. Zdeněk KOCK (†1994) (viz 1784).

1909 – na Karlově univerzitě byla promována první česká magistra farmacie Růžena KROUTILOVÁ-LIBROVÁ (1884–1974).

1909 – syntetizován Salvarsan (P. Ehrlich a A. Bertheim) a po ověření jeho účinku (S. HATA) zaveden roku 1910 do terapie.

1909 – pražský lékárník PhMr. Emil ŠEDIVÝ (1872–1923) uveřejnil v Časopise českého lékařnictví úvahu „O užitečnosti a potřebě studia dějin lékařnictví pro farmaceuty“.

1909 – narodil se docent PhMr. RNDR. Zdeněk BLAŽEK (†1970), farmakognost a v letech 1952–1957 ředitel Výzkumného ústavu léčivých rostlin. Autor několika knih o těchto rostlinách.

1919 – v Praze se konal Sjezd kondicionujících lékárníků, na němž se jednalo o možných změnách systému naší farmacie.

1919 – zemřel český farmaceut PhMr. Adolf VOMÁČKA (nar. 1856), redaktor prvního ročníku „Časopisu českého lékárnictví“ a autor několika příruček o drobné lékárnické výrobě.

1919 – zemřel český lékárník PhMr. Heřman RÜDIGER (nar. 1853), zakladatel Pražské aspirantské školy (1888–1949) a dlouholetý předseda České lékárnické společnosti.

1919 – narodil se docent PhMr. RNDr. Miroslav SALAVA (†1986), vedoucí katedry lékárenství ILF, ředitel farmaceutického odboru MZd a předseda farmaceutické společnosti. Působil též na farmaceutických fakultách v Brně a v Bratislavě.

1919 – zemřel německý chemik Emil FISCHER (nar. 1852), jenž syntetizoval kofein, teobromin a teofylin.

1919 – vznikly nové výroby léčiv, např. v Praze EKO, PRAGOCHEMIA a REMED, ale také mimopražské, např. v Bohumínských chemických závodech začala výroba sacharinu.

1929 – Alexandr FLEMING objevil účinky penicilinu na bakterie.

1929 – zemřel lékárník a spisovatel PhMr. František HERITES (nar. 1851). Redigoval „Časopis českých lékárníků“ (1896–98), později literární časopis „Máj“, napsal na 30 románů a povídek a byl členem České akademie věd a umění.

1929 – v Záhřebu zemřel profesor PhMr. Gustav JANEČEK (nar. 1848 v Konopišti u Benešova), původně český farmaceut, od r. 1879 profesor chemie v Záhřebu.

1929 – narodil se docent PhMr. RNDr. Jaroslav BABJUK (†2004). Zabýval se biochemií a vedl katedru farmaceutické analytiky ILF.

1929 – narodil se docent PhMr. Ivo JANKŮ (†2007), farmakolog na 2. Lékařské fakultě UK.

1929 – v Poznani byla založena Federace slovanských lékárníků. Jejími členy byly Bulharsko, Československo, Jugoslávie a Polsko. Další sjezdy této federace se konaly v Praze (1931), v Bělehradě a v Sofii. Zanikla před 2. světovou válkou.

1939 – německá okupace a uzavření českých vysokých škol.

1939 – zemřel švýcarský profesor farmakognózie Alexander TSCHIRCH (nar. 1856), autor mnoha publikací ze svého oboru („Handbuch der Pharmakognosie“) i z dějin farmacie.

1939 – syntetizován sulfathiazol, který svými vlastnostmi předčil ostatní sulfonamidy té doby.

1939 – zemřel docent RNDr. PhMr. Radim UZEL profesor Ústavu analytické chemie přírodovědecké fakulty UK, habilitoval v roce 1914 prací: „Stanovení cínu elektroanalýzou“.

1949 – bylo ukončeno dvouleté studium farmacie na pražské a brněnské univerzitě.

1949 – vyšel Zákon o výrobě a distribuci léčiv (č. 271/49 Sb.). V následujícím roce na něj navázala socializace lékárenství (zřízení n. p. Medika). Kromě toho se připravoval zákon o zdravotnických povoláních (č. 170/70 Sb.), který upravil rozmísťování zdravotnických pracovníků po celém území státu a současně stanovil jejich povinnosti.

1949–1959 – z tomto údobí bylo v podnicích n. p. SPOFA zavedeno 268 nových přípravků.

1949 – izolován neomycin Selmanem Waksmanem a jeho studentem Lechevem Liekem na Universitě v Rutske v New Jarsey.

1949 – začala se používat antibiotika jako stimulatory růstu hospodářských zvířat.

1959 – byly připraveny nové léčivé látky, např. furosemid, spironolaktón, chlortalidon.

1959 – v prostorách bývalé Dittrichovy lékárny na Malé Straně bylo otevřeno Pražské farmaceutické muzeum. Působilo zde do r. 1972, kdy je převzala Farmaceutická fakulta UK a bylo přeneseno do zámku Kuks.

1969 – federalizace státu přinesla organizační změny v řízení zdravotnictví.

1969 – v Hradci Králové byla otevřena Farmaceutická fakulta UK, neboť dosavadní celostátní fakulta v Bratislavě nepostačovala novým podmínkám.

1969 – v návaznosti na zákon č. 20/1962 o péči o zdraví lidu byla vyhláškami obou tehdejších ministerstev zdravotnictví zavedena registrace léčiv.

1969 – při Československé farmaceutické společnosti vznikla „Sekce dějin farmacie“ pod vedením prof PhMr. RNDr. Eduarda Skarnitzla.

1969 – objeven v laboratořích firmy Sandoz cyklosporin, lék potlačující imunologickou reakci po transplantaci.

1969 – vyšel první svazek Evropského lékopisu.

1979 – zemřel PhMr. RNDr. Vladislav VLČEK (nar. 1912), bývalý ředitel n. p. Penicilin, odborný pracovník Výzkumného ústavu antibiotik, předseda České strany lidové, v letech 1968–1971 ministr zdravotnictví ČSR.

1989 – zemřel docent PhMr. RNDr. Bohuslav MELICHAR (nar. 1906), autor mnoha vědeckých prací o chemických léčivech.

1989 – koncem roku bylo obnoveno vydávání Časopisu českých lékárníků, který zanikl po komunistickém převratu. Od roku 1992 vychází jako orgán stavovské organizace organizace České lékárnické komory ČLnK.

1999 – zemřela docentka PhMr. RNDr. Irena LEIFERTOVÁ (nar. 1926). Působila na farmaceutických fakultách v Hradci Králové i v Bratislavě a v poradním sboru MZd pro léčivé rostliny.

2009 – zemřel profesor PhMr. RNDr, Karel PALÁT (†1924), odborník v organické a anorganické chemii, proděkan brněnské i hradecké a děkan bratislavské farmaceutické fakulty.

2009 – zemřel docent PhMr. RNDr. Josef MALÝ (nar. 1928), odborník v oboru galenické farmacie, spoluautor řady publikací. Působil na fakultách v Brně i v Bratislavě.